

26-ik szám. Junius 27. 1867:

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
s a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1867.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Dr. Flegler Sándor.“ — „Az agg színész.“ (Költ.) *Ábrányi Emültől.* — „A zálogházban.“ *Csukdssi Józseftől.* — „Vetter Antal al-tábornagy.“ — „Kmetty György (Ismail basa) siremléke Londonban.“ — „A borvizes székely.“ *Lukdos Bélától.* — „Kulcsár István felhívása az első magyar állandó színház építésére. Buzdítás a nemzeti theátrum felépítésére.“ *Szathmáry Károlytól.* — „Halálra ítél-

Okolicsányi Kristóf 1707 június 8-iki levele.“ — „Határvidékiek házi életéről.“ *Ifju Patyi Lászlótól.* — „Egy hét története.“ *Vadnai Károlytól.* — „Vegyes közlemények.“ —

Képek: „Dr. Flegler Sándor.“ — „Kmetty siremléke Londonban.“ — „Az Egyesült-Államok gépkiallítása Párisban.“ — „Borvizes székelyek.“ — „Képtalány.“

Ujdonságok.

* (Az országgyűlés elnapolása) valószínűleg még e héten megtörténik. Az elmúlt héten még nagyon élénk ülések voltak, legélénkebb volt pedig a jun. 21-iki, melyben Tisza Kálmánnak a honvédek segélyezése ügyében benyújtott indítványát tárgyalták. A baloldal nagy erélyvel védelmezte s Tisza Kálmán, Ghiczey Kálmán meleg szónoklatokat tartottak mellette. A jobb oldalról gr. Andrassy Gyula és Horváth Boldizsár miniszterek beszéltek legtöbb tetszés közt az indítvány ellen, felhozva, hogy az országos segélyezés újabb adó lenne a népre, a kormány pedig nem akarja az adó nehezítését; s ez adó fizetése viszályt keltene a nemzetiségek közt, kik szintén szenvedtek az 1848—49-iki zavarok alkalmával. Miletics Szvetozár szerb-ajku képviselő már ez ülésben nyújtott is be egy javaslatot, hogy a különböző nemzetiségek azon polgárai is segélyt nyerjenek az országos pénztárból, kiket a 48-iki események megkárosítottak. — Tisza indítványa mellett 79, ellene 202 szavazott és 99 képviselő hiányzott. A hiányzók közt voltak, kiket gyöngéledés tartott vissza, vagy szabadsággal vannak távol; de voltak olyanok is, kiket a náz mégsoha sem hallott szavazni, például Babesiu ur, ki a szavazások alatt mindjárt távozik. — A jun. 22-iki ülésben Bernáth Zsigmond sürgeté a miniszteriumot, terjesztené elő a törvényjavaslatot, mely az izraelitákat egyenjogositja, s eszközölje ki azt is, hogy valahára a katonai kórházzá alakított Ludoviceum visszaadassék rendeltetése céljának, stb.

* (A honvéd-takarékpénztárak.) A terv, hogy a honvédalap takarékpénztárra fordíttassék, igen élénken szóba került a pesti honvédség körében s általában helyeslik azt. A takarékpénztár ugy alakulna, hogy a honvéd-alap képezné azt a tőkét, mely egyéb takarékpénztáraknál részvények utján gyűl össze. A takarékpénztár felett a honvédség köréből választott s a miniszterium által kinevezett vegyes bizottság őrködnék. A takarékpénztár felektől betéteket fogadna el és kölcsön-üzletet folytatna, mint minden más hasonegylet, s az abból begyűlt jövedelem, valamint az alap kamata, fordíttatnék a honvédek segélyezésére. Így a honvéd-alap természetesen sokkal többet jövedelmezne, mint a megnyit ennek egyszerű kamatai nyújthatnának. — Egy nagy sorsjátékot is terveznek a honvédek javára.

* (Klapka és a mexikói császár.) Csak annyiban említhetjük őket együtt, hogy a lapok egyhamar senkiről és semmiről nem irtak annyi egymásnak ellent mondót, mint Klapka mostani hollétéről és Miksa császár állapotáról. A legújabb hír szerint Klapka sem Pesten, sem Bécsben nem volt. Pedig bécsi lapok már irták, hogy ő Felsege a

mult szerdán kihallgatáson fogadta, s ez alkalmából ugyancsak lelkére beszélt Klapkának — a „Pesti Hirnök.“ Miksa császárról pedig az a legújabb hír, hogy már eldőlt sorsa s utban van Európa felé; más hír szerint erősen fogva tartják; száműzték; a vizsgálatot még nem kezdték elletne, stb.

* (A koronázási költségek) Pest városának 103,000 frtba kerülnek. Az állványokban majd 30 ezer frtot vesztett s ezért most kárpótlást akar kérni az országos alaphól. Az udvar ötszáznyolcvanezer frtot állapított meg a koronázási költségekre, de a közbejött udvari gyász miatt elmaradván az ünnepélyek, ez összeg nagy része megmaradt.

* (A nádorhuszárokról) meleg sorokban emlékezik meg egyik lap. E lelkes derék ezred 48-ban Csehországból, a hol állomásozott, szakaszonként, osztályonként, sőt utóljára egyesekként sietett haza, az itthoni tűzhely védelmére, de utközben a felállított rendes császári katonaság, német nemzetőrség és fellázított német nép a huszárhősöket részint lemészárlá, részint elfogta, és az elfogottaknak eddig semmi hire. Már husz év óta talán valahol sáncmunkát végeznek, vagy sulyos bilincsbén, a börtön falai között várják a szabadság napját. Méltán kérdezhetjük, hogy vajjon kiterjed-e ezekre is a legutóbbi k. kéziratok engedménye, s ha igen, tettek-e intézkedést, hogy az valósíttassék is?

* (Már nincsenek politikai foglyok Magyarországon.) Legalább nincs olyan — mint a miniszteriális „Magyarországban“ olvassuk — a ki az 1848—49-ki események miatt lenne letartóztatva. A még fogva levőket mind későbbi eseményekért fogták el, de ezek kiszabadulására is megtörténtek az intézkedések. A nevezett lap egyszersmind kinyilatkoztatja, hogy mindazok, a kik ellenkező adatok birtokában vannak, nagyon leköteleznék a miniszteriumot, ha ezeket nyilvánosságra hoznák, hogy a miniszterium így azonnal intézkedhessék.

* (Az elmúlt idők sanyarúságos voltát) egy hirtelemben alig jellemezte valami oly találón, mint egy szegény néptanító, ki lapok utján tudatta, hogy valahára ő is kikerült a sulyos börtönből melyben 13 évig sanyargott. Önkénytelenül kérdi az ember, ugyan mit véthetett a boldogtalan, hogy ily keservesen lakolt? Borzasztó vétket követett el. Lemásolta Sárossy Gyula „Arany trombitáját“ s rajta kapták. Ezért kellett 13 keserves évet töltenie a börtönben.

* (Pestmegye főispáni helytartója) gr. Károlyi István leköszönvén, most egyszerre a következőket emlegetik helyére: Bartal Györgyöt, Hajós Józsefet, b. Orczy Bélát, b. Podmaniczky Fri-

Harmadik évi folyam.

26. szám.

Junius 27. 1867.

Dr. Flegler Sándor.

A külföld oly sokáig nem hallott felőlünk semmit, aztán oly sokáig hallott tévesnél tévesb dolgokat, hogy nekünk mindig jól esett, ha egy-egy jóakaratu szószólónk akadt. Igazán nem voltunk

háladatlanok irántok, s a hirlapok siettek a legkisebb jóakaratéért annyit, a memyit leróni. Lassanként aztán akadt több és több jó barátunk, a kik előszeretettel szóltak rólunk, országunkról és irodalmunkról.

Hosszasan tartana elősorolni neveiket.

A legtiszteletreméltóbbak közé tartozik *Flegler Sándor*, kiről nem szólhatunk a nélkül, hogy vele együtt eszünkbe ne jutna kitünőtörténetirónk,

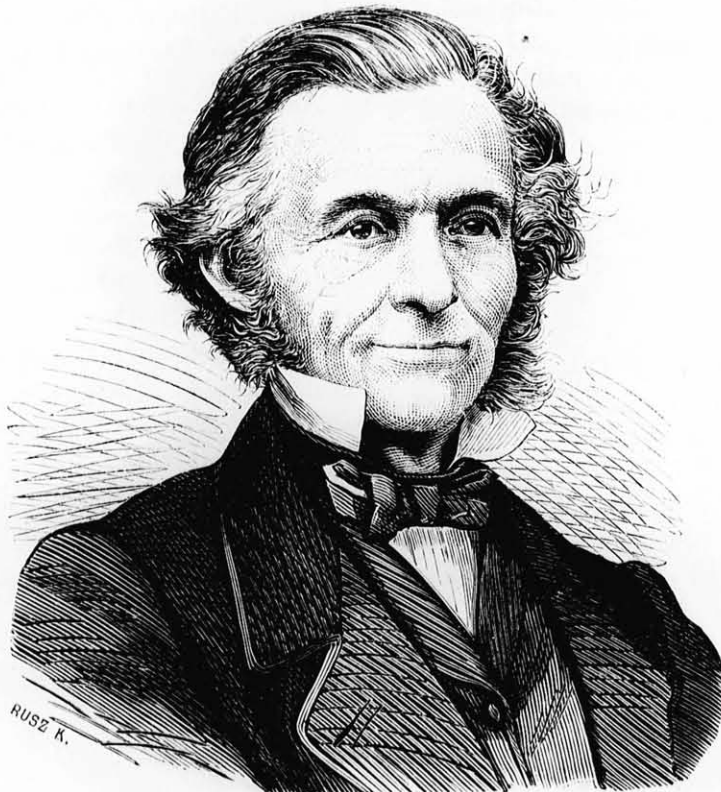
Szalay László is, kinek benső barátja volt, s kinek halála után ő emelte a legszebb emléket azon művében, mely német nyelven Lipcsében 1866-ban megjelent, s melyben Szalay László kiváló egyéniségét s a magyar történeti irodalmat

annyi szakavatottsággal s oly jeles tollal ismer-teti.

Flegler jól ismeri nyelvünket s egész irodalmunkat. Sok közleményben ismertette a nagy német közönséggel, s ő oly vonzó ismertető, hogy irodalmunk nevében sokat köszönhetünk neki.

Nagyon sajnáljuk, hogy e jeles férfiú és tudós életrajzához csak kevés adatot

nyujthatunk, s azokat is a „Budapesti Szemle“ után, e nagybecsű folyóirat után, mely bár minél jobban elterjedne. A mult évben tüzetesen ismerteté Fleglernek Szalay Lászlóról irt művét egy jeles toll által, s figyelemzetjük olvasó.

Dr. Flegler Sándor.

inkat e cikkekre, melyből meggyőződhetnek, hogy Flegler mily jó ismerősünk, s hogy hozzá hasonló bőséggel, adathúséggel, igazsággal magyar nyelven még senki sem róttá le Szalay iránt az elismerést.

Szalaynak személyes barátja volt. Zürichben ismerkedett meg vele 1849-ben, midőn ama zajos napok alatt Szalay Frankfurtról — hol mint a magyar kormány követe működött — Svájcba vonult vissza. Flegler akkor a felsőbb reáliskolában a német nyelvet és irodalmat tanította. Már régibb idő óta nagy érdeklődéssel viseltetett a magyar ügyek iránt és Szalayról nem csak mint a magyar kormány frankfurti küldöttéről hallott, hanem egyszersmind legújabb munkáját is olvasta: „Lettres sur la Hongrie. Zürich, 1849.“ (Levelek Magyarországról.) Szalaynak mostohafia, May Árpád a német nyelv tanulása végett bejárt az iskolába, s Flegler ez alkalmat fölhasználta, hogy megismerkedjék a történetiróval.

Az ismeretség a legbensőbb barátsággá fejlődött, mely mindvégig megmaradt köztük, s a távollévőket folytonos levelezés kötötte együvé. Flegler Szalayról irt munkájában — kivált történésünk külföldön töltött napjairól — amyi új adatot szolgáltat életrajzához, hogy e munka okvetlen szükséges vala annak, ki Szalay életéről írni akart.

Ugy szólva Flegler szemei előtt készült Szalay „Magyarország történelmének“ irásához. Ő mindennap látta a sok adathalmaz közt, melyek szobáját elfoglalták; látta, mint kutatta Zürich levél- és könyvtárait, hogy rejtett adatokat szerezessen.

Szalay nemcsak a magyar politikai ügyekbe avatá barátját, hanem a magyar nyelvbe és irodalomba is. Flegler nagy buzgalommal tanulta ezeket. A német folyóiratokban számos magyar irodalmi tanulmányt bocsátott közre, s mindeniken meglátszik, hogy nem feltűnni akarás iratta vele, mert teljes tájékozottsággal irvák. A magyar tudományos akadémia sietett is megválasztani külföldi tagjai közé.

Kitünő irodalmi jellemzést irt Köleseyről, melyre egyik legszigorubb ítézésünk is azt mondta: „Fájdalom, Köleseyről hasonló jellemzést nem mutathat föl irodalmunk.“

Szalay történelmi munkáját sok cikkben ismerteté. Legelsőben „Leveleit,“ aztán a frankfurti követséget illető jegyzékek és oklevelek gyűjteményét, melyet Szalay 1850-ben német nyelven irt. Legbeesés azonban a már említett műve Szalayról, melyben nagy történetirónk jellemrajzát a magyar történelmi irodalom áttekintésével kezdi meg.

Fleglernek első nyelvmestere Szalay volt. A vasárnap estéje mindig együtt találta őket barátságos eszmeeserek közt. Flegler eleintén vissza riadt a magyar nyelv tanulásától, mert nagyon nehéznek találta, s ideje kevés volt. De meggyőződött, hogy azt csak a nyelv elsajátítása mellett érheti el. Szalay gyakran szavalt el költeményeket előtte, aztán szóról szóra lefordította, s megmagyarázta neki nyelvünk különös sajátosságait. Így kezdődött a nyelvtanulás, s Flegler nem sokára napról napra szorgalmasabban forgatta Töppler és Fogarasi nyelvtanait, és pedig oly eredménnyel, hogy rövid idő alatt a politikát és történelmet tárgyazó beszélgetésekben magyar nyelvet használtak. Ez volt a nyelvgyakorlás. Ha Szalay a hazai szomorú események fölött elkedvetlenedve ment hozzá, Flegler a nyelvtanulás által igyekezett fejéből kiűzni a lesújtó gondolatokat.

Akkor váltak el egymástól, midőn 1854-ben Vallis canton fölszólítá Szalayt, hogy a svájci új büntető törvényköny szerkesztésében részt vegyen. Már Szalay előbb Rorschachba költözött, de gyakran találkoztak. 1854-ben Flegler is Nürnbergbe ment tanárnak s ezentul levelek által közlekedtek. Flegler igen sokat közzé tett az érdekes levelekből. Midőn Szalay 1855-ben visszatért hazájába, Nürnberget utjába ejtve s meglátogatta barátját. „Feledhetlen barátomtól — írja Flegler e találkozásról — a közel viszontlátás reményében váltam el, s utolszor láttam őt.“

Bár nemzetünknek minél több ily tudós barátját mutathatnók be, mint milyen Flegler Sándor.

A z a g g s z i n é s z .

Suhog a függöny, föllegeg,
S egy ősz színész előre lép,
Oly tarkán, mint a föllegek. —
Befüstve, kenve, nemes arca,
— Oh! a művészet szörnyű sarca! —
Ki tán *imádkozott* elébb.

Fehér hajad, öreg színész,
Azt szánom én, hidd el, csak azt,
— Mégis hogy ujjong, a ki néz. —
A sir előtt kacagva lejtész,
S ha tép is, minden bút felejtész,
Hogy egy silány mosolyt fakassz.

De ni! az agg hogy tántorog,
Egy székre dől . . . nincsen szava . . .
Hány láb dobog most, hány torok. — —
Megkezdi végre lassu hanggal,
— E dúlt alak óh! mint lehangol! —
Mig az is elhal — oda van. —

A függöny esőndesen lemén,
Kivül a harang megkonog,
— Nem ültök már tort szellemén —
S a nép közül nem tudja senki,
Hogy a harang *halálát* csengi . . .
Oh! a közönség oly konok!

Féktelenül kitör a zaj,
Keresztül harsog a legen,
Zsivaj, dőrej fütty, gúnykacaj;
S a nép közül ki sejténé meg,
Hogy ez a fütty *halotti* ének . . .
Később megtudják elegen!

Ott ül az agg, kiszonvedett,
Habár a máz éltet hazud,
Mely dúlt arcára pírt vetett.
Ugy áll az ott, mint sírfölibat:
Hogy itt nyugalmat csak a sír ad,
Erény, művészet mind hazug!

Eltársai körülveszik,
S egy szólni kezd, szót szó követ:
„Művészetünk sokat veszít,
Hős volt ez agg, karddal kezében
Halt meg a sikon; “ és ez, épen
Ez szórt reá legtöbb *követ*.

Egy ifju leány előre lép,
Fejére tesz kopott babért,
A mely *sárban* hevert elébb . . .
A gyöngédebbek meg is siratják,
Mint a dicső művészet atyját,
Aztán sietnek a papért.

Sírja körül zord hidegen,
Állt egy sírásó pór legény,
Meg egy *bús* felhő az egen;
S hogy ott feküdt a néma sírba,
Csupán az ég környezte, sírva — —
Nyugodjék esendesen szegény!

Ábrányi Emil.

A z á l o g h á z b a n .

— Életképek. —

II.

A zömök asszony oldala mellett elbizottan tekintget maga körül egy fiatal ember. Durva szegletes arcvonásait, kirívó, izléstelen öltözete még inkább kiemeli, ő azonban nem látszik ezt tudni, de ha mondanák sem hinné, mert hisz a pezsgő palackok durrogása mellett, mit természetesen ő fizetett, annyit emlegették előtte a szeretetreméltóságot pajtásai, hogy végre e hit kitéphetlen gyökér-szállakat eregetett lelkébe. Mit a zálogházba magával hozott, nem volt más, mint pár hó előtt elhalt szülőknek ékszerei. Szegény szülők! Saját szájuktól is megvonták a falatot, hogy fiuknak biztos jövőt és becsületes állást szerezhessenek. A jó fiu azonban nem osztotta a derék szülők nézetét. Először is a pénzen adott tul, azt követték az ékszerek, utána a ház, — és mind ezután, — de édes istenem, ki lenne oly szőrszálhasogató, — a fiatalság mindig gazdag, hisz övé nemcsak az egész jövő, hanem annak hite is, hogy az verőfényes napokat rejteget számára méhében.

Szomszédja nem vette ily könnyen a dolgokat. Ősz öreg ember volt ez, kinek arcán a gondok mély redőket véstek; testtartása azonban, mind ennek dacára egyenes; elviselt ruháinak csinja és

tisztasága, tiszteletet és egy nemét az öregség iránti részvétnek kelté föl. Régiudomu ezüst órárt tart kezében, minden oldalról forgatva és nézegetve, miközben meg-megesóválja ősz fejét, mint ha csak azt akarná mondani, hogy még mindig nem tudja elhinni, miszerint e hü, öreg barátjától is meg kell válnia. Ez óra örökség.

Régi ura hagyta neki, kit ő egész életén át hiven szolgált. Szegény öregnek nem volt sem neje, sem gyermeke, egyedüli barátja, élettársa, ez óra volt. A szebb időkből visszamaradt sugár ez, mely befényesíti öreg napjai komor szükségéit. Meg is örizte mindeddig gondosan, inkább nélkülözött; hány este feküdt le étlen, szomjan, csak hogy e hü társától meg ne kelljen válnia. A sors azonban másképp rendelte. Már három hónapja nem tudta megfizetni ágyhelyét, és szegény hitelezői soha csak egy rossz szóval sem sértették meg őt ezért; de most ők maguk is éheznek és fáznak, öregünkben van becsületérzés. Jól tudja, hogy e csekélység alig lesz elég tartozása lerovására, de ő még is megteszi a mit lehet, noha legjobb barátjától kell elszakadnia.

Mig a beváltás idejéig óráját zsebébe rejté, az

alatt egy fiatal nő lépett be tétovázva, bátortalanul, a terembe. E fiatal nő, noha ma a szokottnál sokkal szegényesebben van is öltözve, mégis minden mozdulatából látszik, hogy sehogy sem érzi magát jól e szokatlan társaságban. Végre a becsüshöz ér, és eléje borít egy halom csinos, divatos és drága különféle ékszert, mi a becsüsben minden bizonynyal gyanut ébresztett volna, ha az ily eset a gyakoriak közé nem tartoznék.

— Nevét kérem, — szólta a becsüs, e kérdést azonban többször kellett ismételni, míg a megrémült nő választ adott. Azért fátyolozta volna ő el oly sűrűn arcát, hogy most mégis fölfedje kilétét? Végre alig hallhatólag dadogá: „Nagy Mária.“ Megörült, hogy ily általános név ötlött eszébe, de másrészt maga is megijedt e merész hazugságon. A mint a nagy összeget átnyujtották neki, remegő kézzel rejté kis táskájába, és ép oly gyorsan, mint jött, távozott.

Ki volt e nő, és mi célra kell neki ily nagy összeg? — Ez is a nagyvárosi titkok közé tartozik. Azonban én föl fogom lebbenteni a fátyolt, mely egy gazdagon, s egy meglepő izléssel butorozott budoirt főd.

Itt ül a szép fiatal nő, forró fejét kis kezére hajtva. Gondolkodik és sir, és újra gondolatokba mélyed. Nem bírja kitalálni, mit oly forróan óhajt tudni. Férje, kit hévvel, egész lelkéből szeret, néhány nap óta halavány, szenvedő. Neje tekintetét és kérdéseit egész aggodalommal kerüli, s a gondolat mindegyre jobban kinozza, hogy szeretett férjén nem tud segíteni.

Azonban a gyöngéd női szeretet sokat kitalál. Mint villám ötlött eszébe a gondolat, hogy pénzhány, mi férjét így elesüggeszté, és bizonyára igen-igen sok pénzre van szüksége, mert különben szólna.

El tehát gyorsan a zálogházba. De a szegény nő még visszatértekor sem volt nyugodt, hátra van még a legnehezebb, áldozatát úgy adni által, hogy az ne tünjék föl áldozatnak. Ennek is meg kell történni, s pedig még ma. Ebéd után, ha majd alkonyodni kezd, fejét vállára hajtja, így talán lesz ereje még mosolyogni is. Csak azt adja isten, hogy az összeg elég legyen. Az igaz, még nem érte végét a farsang, s a fiatal nő, minden ékszer nélkül, vajmi nevetséges lenne a magasabb körök estélyein. Annál jobb, legalább lesz ok, miért honn maradni, és így *ő is* honn marad. Miért kell-

hetett neki azonban egyszerre ennyi pénz? Ez ismét a nagyvárosi titkok közé tartozik. De kitalálni még sem oly nehéz. Esti lapot néhány krajcárért mindenütt kaphatunk, s ezeknek mindenképpen van börtetudósítás.

A második emeletben fehérnemű és felső ruhák vannak napirenden, különben ugyanazonberendezés, ugyanazon jelenetek, csak hogy durvább kiadásban és kirivóbb színezettel, s néha komikummal is keverve. Így például amaz erős, legjobb idejében levő egyéneken elégedett kerek arcá-

Vetter Antal altábornagy. (Szöv. a túlsó lapon.)

val, gömbölyű természetével, terjedelmes batyújával hóna alatt és elhasznált pipaszárával, mely kabátja balzsebéből kíváncsian kandikál ki: a gorombaságnak azon félreismerhetlen jelei, mik egész valóján előmlenek, első pillanatra elárulják a külvárosi házmestert. Ő különben sokoldalú ember, Leporelló, mindenese, és ruhatisztítója két könnyelmű fiatal embernek, kik azon házban, melyben ő mint házmester szerepel, közösen bírnak egy szobát. E fiatal emberekkel az a furcsa eset adta elő magát, hogy csupán a társaság kedvéért többet ittak, semhogy a józanság mérlegét egyenmértékben lettek volna képesek

tartani, s utóbb, mikor a mámor köde oszlani kezdett, ama boldog felfödözésre tettek szert, hogy ők igen összeillő és tiszteletre méltó egyének. Ez idő óta elválhatatlan barátok maradtak. Ez óta együtt laknak, fegyütt gazdálkodnak, együtt ebédelnek, együtt adogatják be, ha a közös szükség kopogtatás nélkül belép hozzájuk, — ruháikat a zálogházba. Mindketten joghallgatók, azaz ugy néha elvértve hallgatják a jogot, mindketten szenvedélyes tisztelői Diogenesnek, csak azon különbséggel, hogy példáját tulságos korlátottsággal követik; mert míg az vágyai kielégítésére egy egész hordót, s a teljes napfényt igényelte, ők megelégszenek néhány palackkal és pár fidibussal. Csizmájukon mindketten sarkantyut, kalapjuk mellett daru-tollat hordanak. Szájokban félig kiszitt, makraformájú tajtpipa diszeleg s ujjjaikkal arszláni könnyüséggel forgatják az izléses fekete szalagon csüngő szemesiptetőt. A zálogházzal élénk összeköttetésben látszanak lenni. A vizsgák még messze vannak, mindenek előtt tehát azokat a próbákat kell kiállani, miket a sors mért reájuk. Azonban mikép fognak megállani e próba előtt, — ez ismét a

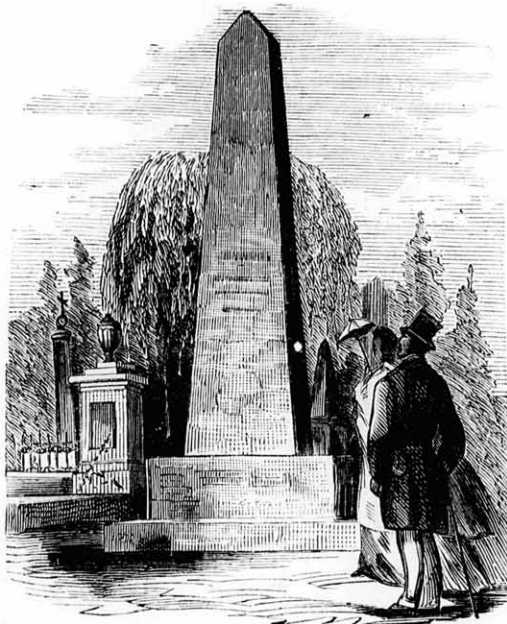
nagyvárosi titkok közé tartozik; — annyi- val is inkább, mivel ez még az érdekeltek előtt is az.

E néhány elősorolt jelenet és lerajzolt alak, azt hisszük, elég világosságot vet a többire is, mert a legelőkelőbb egyéneknél kezdve, le a homályos pinceszoba lakójáig, senki sincs, ki azon uthoz, mely a zálogházba vezet, bizonyos fájdalmas visszaemlékezést a szebb napokra, vagy szorongató érzést a zordon jövő iránt, éles fájdalmat vagy keserű csalódást, szerencsétlenséget vagy igaztalanságot, könnyet vagy átkot ne kötnö; — egy sincs,

kinek története szenvedéssel, s egy elhibázott, de igen gyakran megsíratott lépés könnyeivel megáztatva ne volna.

Komoly és tanulságos kép a zálogház azok számára, kik megvetőleg és gunyolódó arccal haladnak el komor külseje mellett. A fontos arcot vágó higvelejűséggel szemközt, pártolás alá veszi az élet és a tapasztalás, fölemeli a megaláztatás e helyét és tiszteletet követel a balsors föl- kentjei iránt!

Csikási József.

Kmety siremléke Londonban. (Szöv. a tulold.)

Vetter Antal al-tábornagy.

Vetter alezredes volt a Mihály orosz nagyherceg nevű 37-dik számú gyalogezredben — mondja már multkor idézett írónk. — 1848-ban 36 éven fölül magas szikár férfi volt, ki a császári seregnél emelkedését is pontosságának, ügyességének s tehetségeinek köszönheté, melyek őt mint tanult, ajánlatossá tevék.

Mindjárt sept. 2-án 1848-ban a perlaszi csatában kitiünteté magát, hol Kis Ernő volt a parancsnok. Eután a haremezőn emelkedett fokozatról fokozatra, mint ki ezt karddal tudta kiérdemelni, s mint kinek erre a forradalom tért nyitott.

Okt. közepe táján Kiss Ernő helyett a déli sereg parancsnokságát átvette s főhadiszállását Kis-Becs-kereken ütötte fel.

Egy nap a már kegyelmet nyert Rózsa Sándor jelenté magát nála embereivel, kik a rácok elleni

guerilláskodásaikkal Vetter expedícióit igen könnyíték. A lagerdorfi csatát Vetter terve szerint Damjanich vívta ki.

Ezután Vetter az erdélyi hadsereg parancsnokságát volt átveendő, de oda Bem rendeltetvén, dec. közepe táján Márjássy helyett Aradra ment, hogy e vár ellen az ostromot személyesen vezesse.

Ezenben tábornokká nevezteték ki. De Arad bevétele nem sikerülvén neki sem, felhivatott, hogy a Schlick ellen ment Mészáros helyett vezesse a hadügyi tárcát. Vetter azonban meglehetősen gyöngye hadügyminiszter volt, s a hadkerülő tisztikarban a rendet fentartani nem tudá.

A kápolnai csata s Görgői és Dembinszky civódásai után Kossuth ez utóbbinak ugy vélt véget vethetni, hogy az országgyűlés beleegyezésével a fővezérséget Vetternek adta. Damjanichnak,

— ki kezdetben ki nem állhatá Görgeit, de utóbb igen megszerette, — ez nem volt inyére, kivált miután Vetternek szolnoki terve nem igen sikerült. El kezdte tehát őt minden kitelhető módon boszantani.

Mindamellett Vetternek az aprilisi hadjáratban nem kevés érdeme van. A seregnök Hatvan és Jászberény felé nyomulása, a váci uton haladás kierőszakolása az ő műve, bárha eközben terhesen megbetegedvén, a vezéri botot kezéből kiadni kényteték. Beszéli, hogy Damjanich boszantásai e betegséget nagy mértékben mozdíták elő.

S épen e körülmény, hogy a seregeknek Tisza-Fürednél összpontosítása után nem vezethető azokat, a hivékeny népben gyanut támasztott ellene. Vádolni, rágalmazni kezdték a magyar ügy e rendületlen bajnokát, minek nyomán Kossuth a „Közlönyben“ nyilatkozatot bocsátott ki, melyben becsületének tisztaságáról a rágalom szennyét elhárítani igyekvék, kimondván, hogy miért nem vezetheti a seregoszlopot, kimondván, hogy a haza eddigi működéseierért hálával tartozik neki, a ki oly ernyedetlen szorgalommal szentelé életét a szabadság ügyének.

Később, mint hadseregevezérel, a Bánátban találkoztunk vele.

Nagyszerű tervet készített a Bács-Bánát kitisztítására, melyet jul. 4-én teljesedésbe is vétetett.

Három oldalról támadtató meg Jellachichot és a déli seregeket, s azokat teljesen szétveré. E győzelem s a csatornán átkelésre tett ügyes intézvénye Bácskát a magyar kormány kezébe juttatá, Péterváradot az ostrom alól felszabadítá. De Tittel ellen intézett támadása nem sikerült.

Vetter ritka jó strategista s tervkészítő, — mondhatni — sok tekintetben a legjobb vala. De midőn a dolog kivitelre került, akkor gyöngébb. Különben a katonai becsületre sokat adó s a magyar ügyhöz testtel lélekkel ragaszkodó volt.

A fegyverletétel után külföldre menekült s azóta ideje legnagyobb részét Angliában tölti, hol katonai iskolában tanárkodott.

Midőn Olaszországban a magyar logió megalakult, annak parancsnokságával őt bizták meg. A légióban néhány izgató által felidézett zavargások kitörése után visszament ismét Angliába, honnan az általános amnesztia következtében talán nemsokára visszajő Magyarországra, dicső tettei színelére.

Kmety György (Izmail basa) siremléke Londonban.

Forradalmi hadsergünk e kitünő tábornoka areképét s életiratát lapunk 1865-diki évfolyama 28-dik számában közöltük azon alkalmából, hogy a sokat küzdött és szenvedett hazafi idegen országban, számüzött társainak karjai közt hunyt el.

Kmety György tábornoknak a török kormány már régebben állított fel egyszerű, azonban díszes emlékkövet obeliszkalakban, esiszolt szürke gránitból, melynek felirata készítésével Rónay Jácint t. munkatársunkat, — akkor szintén számüzöttet — bizták meg; mivel azonban Rónay sajtószerekesztésű feliratában hivatkozott e magyar hősnök szabadságharcunkban kivívott érdemeire is, azért a török kormány vonakodott e feliratot a kőbe vésetni, attól tartva, hogy a vele barátságos lábón álló osztrák hatalmat sértené ezzel.

Szumrák, Londonban élő hazánkfia szives volt lapunk számára Kmety György tábornok londoni sírkövét lerajzolni, s ezt metszetünkben adjuk.

A siremlék skótországi, aberdeeni rózsaszínű gránitból faragott 2½ ölnyi magas obeliszkból áll, alsó részének négy oldalát föliratok foglalják el, ezek magyar, latin és angol nyelven már készen vannak, a török fölirat azonban még hiányzik.

A feliratok következők:

* * *
E Siremléket

Kmety György Tábornoknak,
Keleti Czímén Ismail Pasának,
Fényes Érdemei Elismeréseül,
Ő Felsége a Török Császár
Emeltette.

* * *

A Török Birodalom Kars Vára
Vitéz Védőjét,
Magyarország

Az 1848—1849. Harcz Jeles Vezérét,
És Ősi Alkotmánya Hű Bajnokát
Gyászolja.

* * *

Született Felső-Pokorágyon, Gömör-
Megyében, Május 24. 1813.
Mehalt Londonban Április 25. 1865.

Memoriae Georgii Kmety,
In Oriente Ismail Pascha Nuncupati,

Pro Virtute Bellica
Imperatoris Ottomanorum
Jussu.
* * *
Sublimis Porta Ottomanica
Illustrem Defensorem Arcis Kars,
Hungaria
Belli Annorum 1848 Et 1849
Insignem Ducem,
Et Strenuum Avitar Libertatis
Propugnatozem
Luget.
* * *
Natus 24 Maji 1813 In Felső-Pokorágy
Comitatu Hungariae Gömöriensi,
Diem Obiit Supremum
Londini, 25 Aprilis 1865.

To the memory of
George Kmety
(Ismail Pasha)
Lieutenant General in the Armies
of the Emperor of the Ottomans,
Defender of Kars,
Chief of the Forces in Syria,
In whom Hungary mourns
A brave Commander
In her national war of 1848—1849.
Born — — — etc.
* * *
This granite
covering his mortal remains
Is erected by command of
The Sultan.

E fölíratok kevés különbséggel egyetértelműek; az angol fölírat, — melynek szerkesztője Graham, az elhunytnak szívélyes barátja — megemlíti Syriát is; és ez elhunyt hazánkfiára nézve

igen jellemző. A syriai kormányzónak ugyanis, keresztény lakosságára való tekintetből, kereszténynek kell lennie, s mint ilyent ajánlá Anglia Kmety Györgyöt Syria kormányzójául. — Kmety György a török hadseregnél fölvette ugyan az Ismail basa nevet, követte is a török szokásokat életmódjában, háztartásában, de protestans vallásához mindig hű maradt s tudjuk, hogy a protestans vallás szertartásai szerint temettetett el.

Ott nyugosznak most, távol az imádott hazától, melynek oly vitéz védője, bajnoka volt, porladozó tetemei; adjon esendes nyugalmat az idegen föld Magyarország egyik vitéz vezére hamvainak!

A kensall-greeni temető — mondja Komlóssy ur, ez emlék ismertetője, — oly elhunytak számára van berendezve, kiknek hamvai ott — emberi fogalom szerint — örökös nyughelyet találnak. — Ezen egypár négyszögölnyi helyekért 40 font sterling vagyis 400 ezüst forint fizetendő, az érintett föltétel mellett. A sirkert angol modorban pázsit s gyepszegélyzettel diszítve, kellemes sétahelyül is szolgál. Tábornokunk sirja a sirkert közepe táján álló kápolnához legközelebb 19,144. szám alatt található. — Ha a látogató e sirkertbe megy, a bejáratnál csinosan feketébe öltözött felügyelőre talál, ki a legnagyobb előzékenységgel ad utasítást s kívánatra szolgál a sirkert helyrajzával, mely a meglátogatni kívánt sírokhoz utasít. Ha föl vesszük, hogy említett sir a 19,144-dik számú s egy sír megváltásáért 400 ezüst forint fizettetik, kitűnik, hogy midőn jeles elhunytunk oda temettetett, a sirkert pénztárába már 7,657,600 ezüst forint folyt be s a siremlékek értéke csak a legalsóbb 20 font sterlinget véve, 3,828,800 ezüst forintot képviselt; — természetes, hogy ily magas összegek lehetővé teszik, hogy a sirkert a legnagyobb rendben, tisztaságban s angol kerthez illő díszben tartathassék.

A b o r v i z e s s z é k e l y.

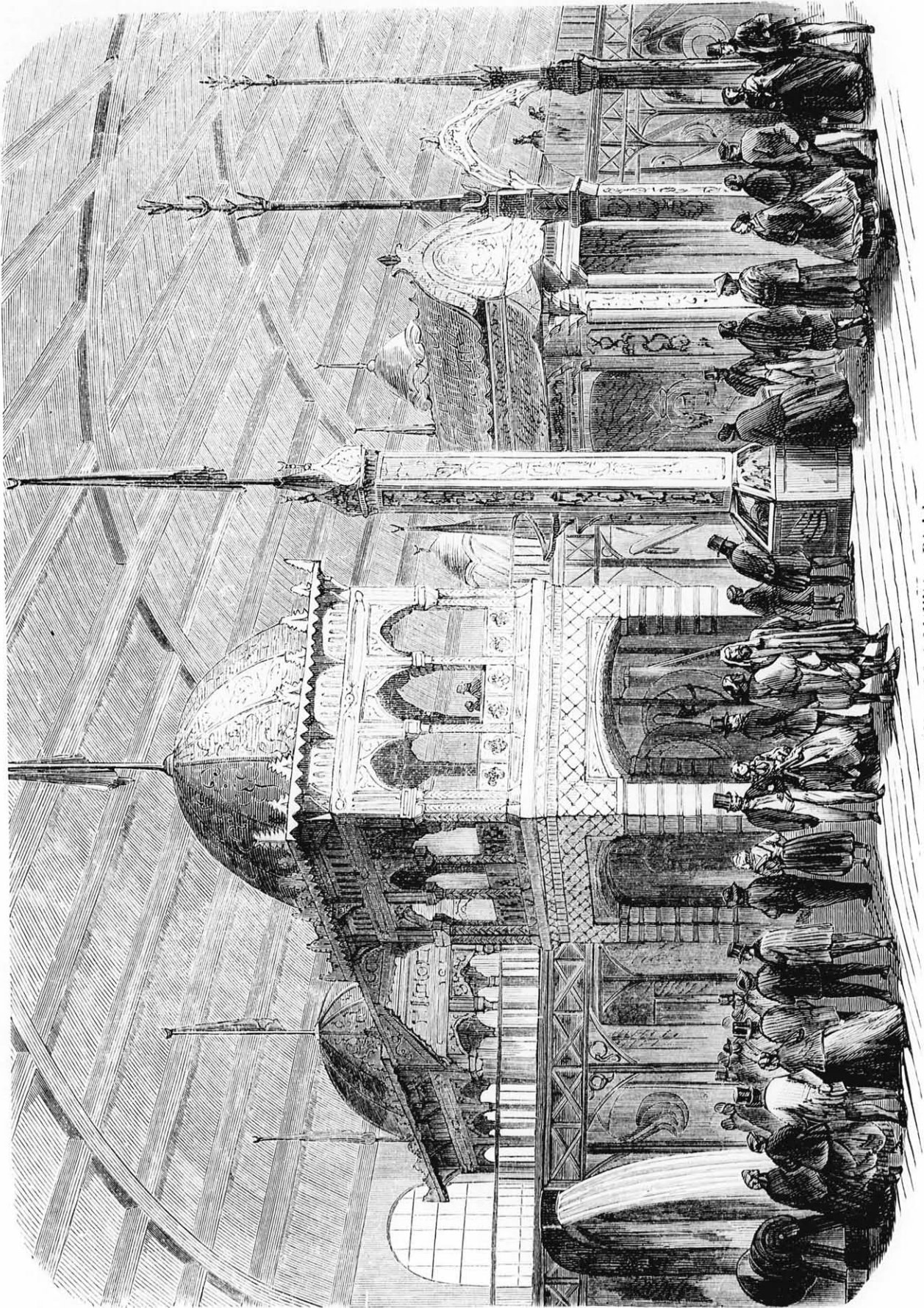
A föld minden országának valamint népének megvannak sajátosságai.

A természet különösen sok sajátossággal ruházta föl a székely földet, a magyar birodalom eme legszelebb szivpitvarát, mely ennek dacára forrón és hiven, igazán verértünk.

És mint föld, oly sok sajátossággal bír a nép is, mely e gyönyörű bérce, vadregényes tájakat lakja, hol az ember megtanul lelkesebben érezni, szeretni . . .

A székely nép sajátosságaiban tanuljuk megismerni a valódi, ősmagyar jelleget. Nem magam mondom ezt először; én csak ismétlem, hogy a magyar jellegű élet tisztábban örzötte meg magát a Királyhágón, és különösen azon népnél, mely Etele király húnjaiban már egy nagyszerű tragédia végkifejlését véste a történelem lapjaira, akkor — mikor még a mienk talán — csak „talán“ bölcsőkorát élte.

A szabadságnak ezen hona bércei közt a szé-

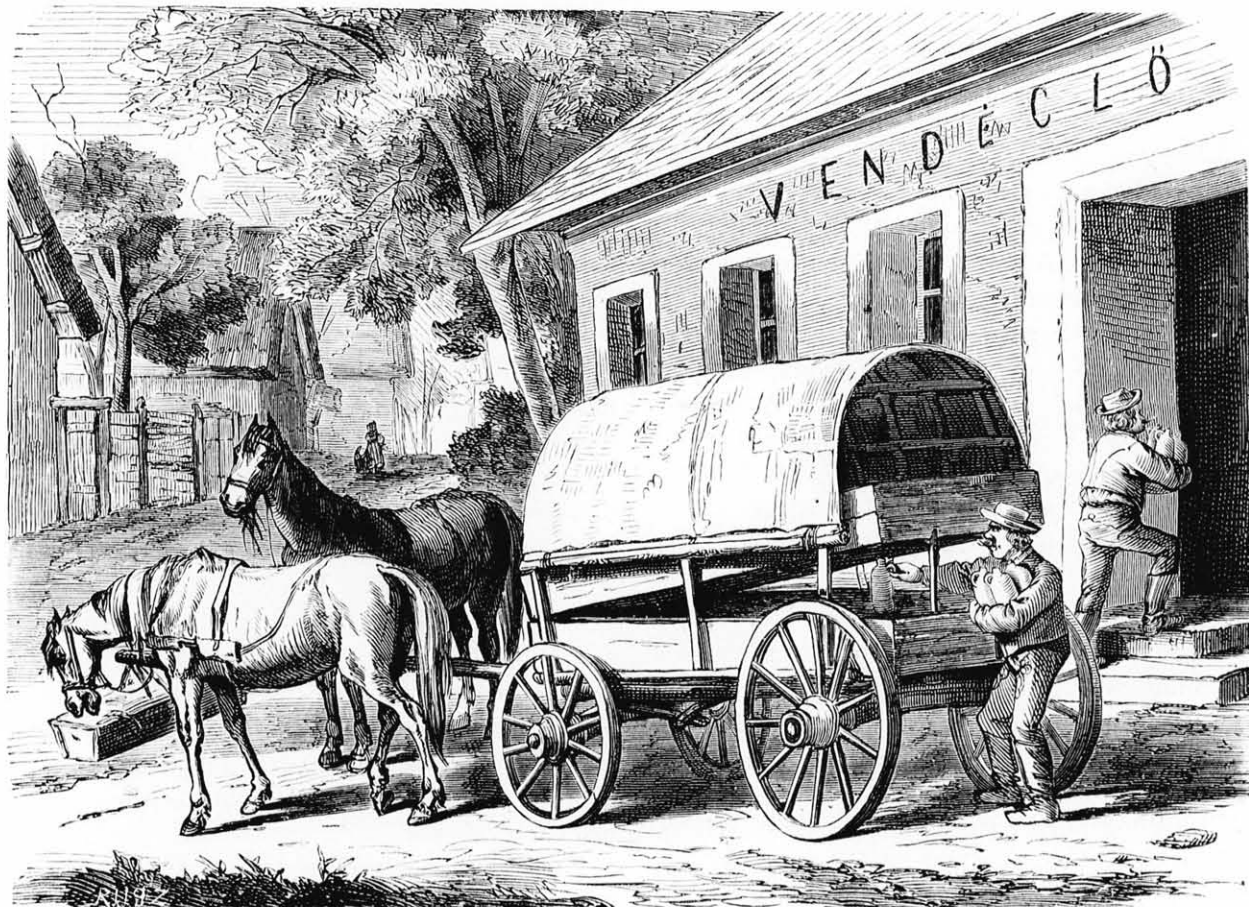
Az Egyesült-Allamok gépkiallítása Párisban.

kely nép századokon át megóvta mindazt, mi egy nép előtt szent lehet: — szabadságát és ezzel nemzetiségét — és sajátságait; — azon szokásait és tulajdonait, melyek előttünk sajátságosnak csak azért tünnek föl, mert más helyeken föl nem lehetjük, de melyek nemzeti egyéniségének — házája természeti alkotásánál fogva kifolyó — jellegi. A székely föld és székely népnek egyik sajátossága — a borvizzel való kereskedés. — A sok közül most csak ezt említjük meg.

A borviz-forrásokban gazdagság egyik kiváló kinese a székely földnek, s az ipar és kereskede-

Borszék fürdőhely Gyergyószék legéjszakibb részében, a székely havasok legéjszakibb, Bukovinával határos mélyeiben. Egyszerű fürdőhely, hatalmas borviz-források körében és a gr. Lázár-család tulajdona volt, vagy talán most is még az. Jelenlegi haszonbérleje Mandl nevezetű üzér. Itt telnek azon üvegek, melyeket aztán a székely elszállít Erdélyország minden részébe, sőt a magyarországi szomszédos megyékbe is. Számos székely család él ezen keresetből. Helyben a forrásnál egy üveg vizének ára 2 krajcár . . . és mentől tovább hordja a székely, természetesen annál drá-

 Borvizes székelyek. (Nemes Ö. vázlata után Jankótól.)

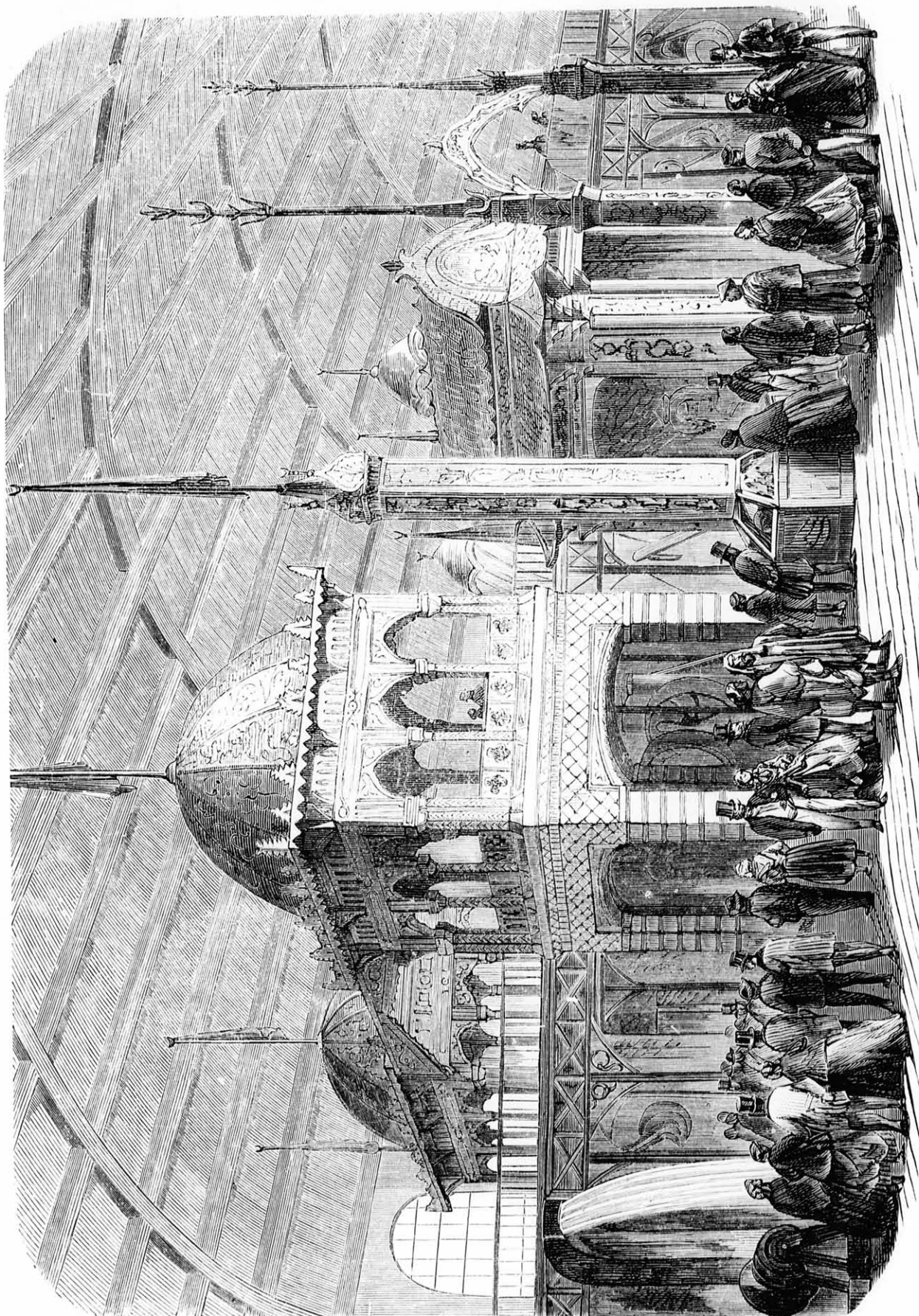
lem Erdélyben — a megboldogult kormányok mostohasága miatt — pangása és silányságához képest, egyik nevezetes ága. Ritka falu az a székely földön, melynek határában ásványos, vas- és kőnleges vizek, — ugynevezett borviz-források föl nem bugyognának. Ott folynak el haszonvetlenül, — csak némelyike mellé épült egy-egy fürdő, mint Előpatak, Tusnád, Oláh-falu, Abin. Leggazdagabban bugyognak föl Csik-, Háromszék és Udvarhelyszékben. Leglátogatottabb fürdőhely a kellemes fokvésű Előpatak. — De legnevezetesebb és a kereskedelembe átfolyó borviz a borszéki.

gább. Már Alsó-Fehérmegyében például 15—20 krajcár ára a viznek üvegeserével.

A borszéki borviznek igen nagy a forgalma. Az a viz, mely itt a természet bájos kebeléből fakad ki, üvegekbe gyűjtve — és napokig a szabadon hagyva, hogy veszítsen erejéből, nehogy a széneny szétrobbantsa az üveget — elszállítatik messzire, messzire. . . még Amerika szabad földére is, és feloslás, megromlás nélkül állja ki a hosszú tengeri utat.

Forgalomba, legalább névleg, csakis a borszéki viz bocsáttatik a borvizes székely által. Nem ritka azonban, — hogy eredeti szekerén, milyent képünk

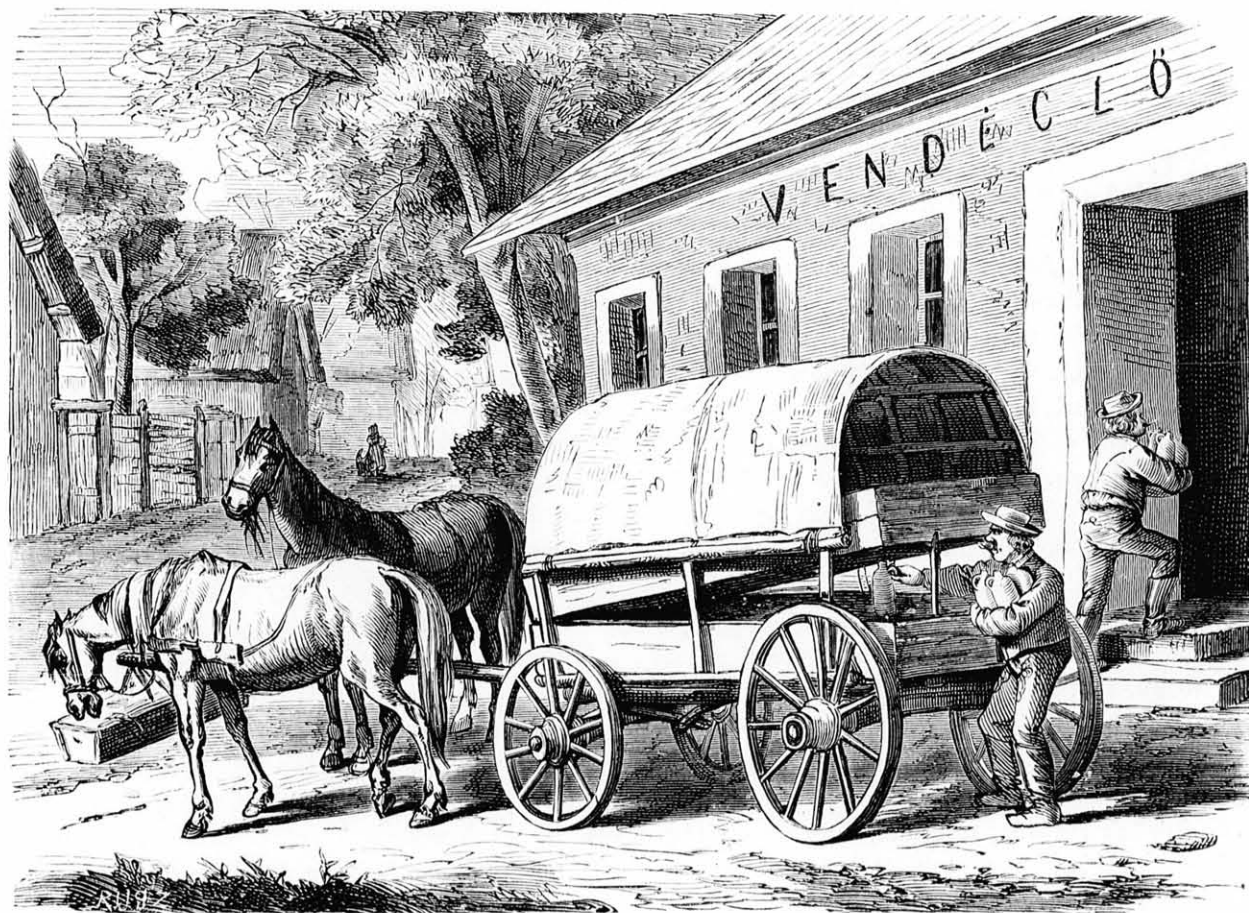

Az Egyesült-Allamok-gépkiallítása Párisban.

kely nép századokon át megóvta mindazt, mi egy nép előtt szent lehet: — szabadságát és ezzel nemzetiségét — és sajátságait; — azon szokásait és tulajdonait, melyek előttünk sajátságosnak csak azért tűnnek föl, mert más helyeken föl nem lehetjük, de melyek nemzeti egyéniségének — házája természeti alkotásánál fogva kifolyó — jellegi. A székely föld és székely népnek egyik sajátossága — a borvizzel való kereskedés. — A sok közül most csak ezt említjük meg.

A borviz-forrásokban gazdagság egyik kiváló kincse a székely földnek, s az ipar és kereskede-

Borszék fürdőhely Gyergyószék legéjszakibb részében, a székely havasok legéjszakibb, Bukovinával határos mélyeiben. Egyszerű fürdőhely, hatalmas borviz-források körében és a gr. Lázár-család tulajdona volt, vagy talán most is még az. Jelenlegi haszonbérlelje Mandl nevezetű üzér. Itt telnek azon üvegek, melyeket aztán a székely elszállít Erdélyország minden részébe, sőt a magyarországi szomszédos megyékbe is. Számos székely család él ezen keresetből. Helyben a forrásnál egy üveg vízének ára 2 krajcár . . . és mentől tovább hordja a székely, természetesen annál drá-

 Borvizes székelyek. (Nemes Ö. vázlata után Jankótól.)

lem Erdélyben — a megboldogult kormányok mostohasága miatt — pangása és silányságához képest, egyik nevezetes ága. Ritka falu az a székely földön, melynek határában ásványos, vas- és kőneleges vizek, — ugynevezett borviz-források föl nem bugyognának. Ott folynak el haszonvetlenül, — csak némelyike mellé épült egy-egy fürdő, mint Előpatak, Tusnád, Oláh-falu, Abin. Leggazdagabban bugyognak föl Csik-, Háromszék és Udvarhelyszékben. Leglátogatottabb fürdőhely a kellemes fekvésű Előpatak. — De legnevezetesebb és a kereskedelembe átfolyó borviz a borszéki.

gább. Már Alsó-Fehérmegyében például 15—20 krajcár ára a víznek üvegcserevel.

A borszéki borviznek igen nagy a forgalma. Az a víz, mely itt a természet bájos kebeléből fakad ki, üvegekbe gyűjtve — és napokig a szabadon hagyva, hogy veszítsen erejéből, nehogy a széneny szétrobbantsa az üveget — elszállítatik messzire, messzire. . . még Amerika szabad földre is, és felosztás, megromlás nélkül állja ki a hosszú tengeri utat.

Forgalomba, legalább névleg, csakis a borszéki víz bocsátatik a borvizes székely által. Nem ritka azonban, — hogy eredeti szekerén, milyent képünk

híven mutat — a 200 üveg közt — emyit szoktak rendszeren egy szekérre rakni — legalább 50 van másféle borvizzel is töltve, — némelyike talán esővizzel is. Azért használnak esővizet — ily ártatlan csalásra — mert ez ülepet rak, — és így a vevőt, ki talán párszor rászédetve, vasüledéket keres szakértői szemmel az üveg fenekén, tökéletesen kielégíti, — csalódását természetesen csak akkor véve észre, mikor már a furfangos székely talán a 16-ik faluban széd rá másokat.

Erdélynek kiemelkedésével az ezelőtti kormá-

nyok lelkiismeretlensége és a miatti elszegényedéséből — hogy a legelső és legjelentősebb érdekei számba sem vétetve, azok bábul dobattak oda, még mindig rosszaknak bebizonyult és csak hátrányos következményü politikai iránylatoknak, — Erdélynek kiemelkedésével e tengésből, — a székely földnek ezen, igen fontossá válható kereskedési cikke is enyhíteni foghatja némileg a székely nép testén sajgó szám os sebeket.

Mit biztosan reménylenünk végre valahára lehet

Lukács Béla.

Kulcsár István felhívása az első magyar állandó színház építésére.

Buzdítás a nemzeti theátrum' felépítésére.

A Magyar Nemzet mindenkor verset futott egyéb Nemzetekkel a dicsőség pályáján. Mig egyedül a vitézség volt a nemzeteknek fő diszök, Árpád, László, Kálmán, András, Béla cimeres nevek valának a historiában: midőn pedig a vitézséget a tudományokkal kezdék egyesíteni az újabb Nemzetek, akkor Károly, Lajos, Sigmond, Mátyás, Ulászló, nem csak hadi tetteik: hanem böles törvényeik által is, mint első nagyságu csillagok, ugy tündöklöttek. A Fejedelmeknek dicsősségök mindenkor közös a Nemzetekkel.

A Szép Mesterségek eránt, s így a Theátrum eránt is, későbbben kezdettek kifejlődni az új Nemzeteknek izléseik. A Franciáknál csak XIV. Lajos alatt emelkedett fel a Nemzeti Theátrum. A szomszéd Németeknél pedig alig vagyon hatvan eszten-deje, hogy a Nemzeti nyelv iránt való buzgóbb érzés felébredvén, a Theátrumot a nyelv tsinositásának hathatós eszközévé tette.

Mit késünk tehát? Int az idő, hogy ezen virágzó Nemzetekkel vetélkedjünk. A Nemzetek csak az ő nyelvöknek teljes virágzása által juthatnak igazi belső erőre, s maradandó dicsőségre.

Egy olyan országos Nemzet, mint a Magyar, nem bocsáthatja tsupa történetre a maga diszének s méltóságának fentartását. Azért a Nemzeti becsület érzés meg kívánja, hogy minden nagy lelkű Hazafiak minden Ns Vármegyék, és Törvényes Hatalmak öszvekaptsolt erővel iparkodjanak a Nemzeti Cultura minden eszközeit elősegíteni.

De vallyon lehet-e egy hathatósabb eszköz a Theátrumnál? Ez a vad indulatokat szelidíti, a durva erkölcsöket simogatja, a tisztességes gyönyörködéseket terjeszti, az elmét szép gondolatokkal gazdagítja, a Nemzeti érzést éleszti, s a nyelvet közönségesebben megkedvelteti.

Nem elég azt hánytatnunk, hogy tulajdon Or-

szágunk és Törvényünk vagyon: hanem, ha a jelesebb nemzetek között helyet nyerni kívánunk azt is meg kell mutatnunk, hogy Hazánkban élő és uralkodó a Nyelvünk is, és annak a közönséges mulatságokban az elsőséget megadni ditsősségnek tartjuk.

Tsak ugyan menthetetlen gyalázat volna, mi-nekutána édes Nemzetünknek nagyobb része az idegen nyelvek megtanulása által a Culturának oly nagy fokára emelkedett, ha még tovább is a tisztességes mulatságokat idegenektől koldulni kintelenítettünk. Számos Iróink megmutatták, hogy Helikon Szüzei a Magyaroknak számokra is füznek myrtus koszorukat.

Tegyünk tehát egy kis áldozatot a Haza oltárára, és nemzetünk ditsősségéért segítsük fel azon hazafiui szándékot, mely az Ország közepén Pesten, a szelid Muzsáknak templomot akarván emelni, a Szép Mesterségeket, és tudományokat nemzetesíteni igyekezik.

Ezen felséges célra már Tek. Ns. Pest Vármegye bölts gondoskodással a Hatvani utcában, a volt Botanikus kertnek helyén, a Mayerfeld ház mellett a 18 öl szélességű, s mintegy 30 öl hosszáságu puszta helyet megvásárlotta, mely mivel egy fő utcára düll, két oldalon szabadon áll, a város népesebb, s magyarosabb részének közepén fekszik, e végre kiváltképen alkalmasnak találtatott. Így meg lévén az első, és legszükségesebb készület, csak az kívántatik, hogy a Hazafiak mennél hamarább bő adakozásokra gerjedjenek.

Pesten — Budán minden nagylelkű Adakozók vagy Ts. Kis Sándor Urnál, Ns. Pest Vármegye Perceptoránál a Vármegye házában Nyugtatvány mellett letehetik adakozásaikat, vagy a Ns. Vármegye pecsétjével erősített Lajstromokat előmutató személyeknek átadhatják. Mely esetre tisztelettel ké-

rettetnek, hogy adományait a Lajstromban saját kezekkel beírni méltóztassanak.

Egyéb helyeken minden Törvényes Előljárástól azon hazafiuságot reménylünk, hogy nem csak a náluk leteendő Adományokat teljes készséggel a tisztelt Pest Vármegyei Perceptor Urhoz áttaladják; hanem Alattvalóikat bizonyos választott személyek által ily célnak előmozdítására serkenteni is fogják.

Hogy minden Hazafiak annál biztosabban adakozhassanak, sőt jövőre méltó reménységre is gerjedhessenek, ezennel bizonyosokká tételnek:

1. Hogy az ő Adományaik semmi egyéb célra nem fordíttatnak: hanem míg a theatrom javára kiadattatnának, addig a Ns. Vármegye Perceptoralis Cassájában Depositumképen letételnek.

2. Semmi Költségek a Ts. Pest Vármegye Teáthrális Deputatiója és Első V. Ispány Urnak aláírása nélkül nem tételnek; a tett költségek pedig nyomtatás által a közönségnek félesztendőnkint tudtára adatnak.

3. Az Épületnek Plánuma, és a megkívántató Költségek Jegyzékeminden résztvevő Jurisdietiőkkel előre fog közöltetni az ő tanácsok kikérése végett.

4. Minden Tiszt. Familiáknak, vagy Ns. Vármegyéknél, melyek részenként 10,000 forintot adnak az építésre, egy Loge az első emeletben; melyek 5000 ftot adnak, ugyan egy Loge a második emeletben az Interes fejében tulajdon haszonvételekre fog rendeltetni, kik pedig 1000 forintot adnak, azoknak is a helyekben különös kedvezések engedtetnek. A Ns. Pest Vármegyénel már eddig letett Summák is beszámoltatnak.

5. Minden bejövendő summák, vagy az épületre való szereknek bétsek 100 Forintos Actiákra fognak felosztatni, és 10 esztendeig minden Interes nélkül a Theátrumi Intézet javára fordíttatni: az után pedig a résztvevő Jurisdietiők, és nagyobb Adakozók meghívása mellett a Theátrumnak állapota megvizsgáltatik, és a mint reménylhetni, ha oly állapotban leszen, hogy árendába kiadattathassék, akkor az Arendából az Actionariusok (ha a 4-ik szám szerint való hasznokban nem részesülnek) proportionate esztendőnkint Interest fognak nyerni. Minden esetre pedig

6. Azon méltó dícsőségén kívül, hogy a Nemzet díszére egy ilyen jeles épületet felállítani segítettek, aziránt is bizonyosokká tételnek az Adakozók öszveségesen, hogy a Theátrumi épület az ő tulajdonok (privata proprietas) marad, és az ő tudtok, s megegyezésök nélkül semmi esetben el

nem idegeníttetik, sem más végre nem fordíttatik: hanem ha előbb nekik, vagy örökösöknek a rajta fekvő Capitálisuk kifizettetnének. Azért

7. Minden adományok örök emlékezet okáért Tek. N. Vármegyének Archivumjába feljegyeztetnek, és ezen kívül a Pesti Nemzeti Ujság által is hónapanként nevezett szerint közönségesse tételnek.

Hazafiak s Nemzetünk szépei! A hazát szeretni, nemzetének Virágzását segíteni, édes gyönyörűség: de elkerülhetetlen polgári kötelesség is. Ezt kiváltképen úgy teljesíthetjük, ha a Nemzeti nyelv tökéletesedését s kimiveltetését felsegítjük.

Az emberi Nemzetnek sorsa sok változások alávetetheti a Nemzeteket. Mi magunk tanui vagyunk a Polgári Szövetségek (Constitutio) mostani változásainak. De minden lehetséges viszontagságokban a Nyelv a Nemzetnek palladiuma marad. Ez egyesíti a Hazának Lakosait; ennek virágzása emeli fel a Nemzetnek becsületét; ennek fentartása tartja fenn s petsélti meg a Nemzetnek boldogságát. Mely felséges célcra mi foganatos eszköz legyen a theatrom, csak az nem látja, a ki más nemzeteknek mindennapi tapasztalásaik előtt szemét önkényt behunyja.

Azért ha Pest városának magyar polgári s az itt lakó Házi Birtokos Magyar Uraságok (mert nincsen nyoma, hogy idegen Országi Németok pénzén készült volna) nem régen Pesten egy pompás német Teáthromot alkottak a német nyelvnek megkedveltetésére, valljon nem léssen-e az egész Nemzetben annyi lélek, s maga becsének annyi érzése, hogy egy díszes Nemzeti Theatromot állítson?

Pestet úgy kell tekintenünk, mint Hazánknak fővárosát, mely Budával összekapcsolatva lévén, nem csak Politikum Dicasteriumoknak, és a fő Törvényszékeknek üllő helye: hanem az ezekhez ügyek folytatása végett öszvegyülekező egész Nemzetnek mulató helye is: Egyszersmind a Magyar Országi nagy Kereskedésnek közép pontja.

Valljon tehát nem illendő-e, hogy a hova a Nemzetnek színe naponként öszvegyülekezik, ott a Nemzeti multságoknak is alkalmas helyök legyen? Az ilyen hely mutathatja meg, hogy a Magyar nem csak nem idegen a maga hazájában, hanem élő s uralkodó Nemzet. Ez mutathatja meg, hogy valamint a vitészségben úgy a szép Tudományokban is más híres Nemzetekkel mérkezhettek.

Ezen nemes célt nem csak nagyobb: hanem

kisebb Adakozásokkal is felsegíthetni. Kiki adjon annyit, a mennyit akar, vagy a mennyit adhat. Dicsőséges tétel, ha mind csekélyességgel is: de önként és jó szívből Nemzetének dicsőségét neveli! — A Nemzetnek nagy lelkűségét megtámadná, ha valaki azon kételkednék, hogy ezen végre az egész országban 300,000 forintot összevegyűjteni könnyen lehetséges: pedig ez egy díszes Theatromnak felállítására elégséges leszen.

Legyünk tehát Magyarok! Es, ha Árpád örökségében élvén magunkat az ő maradékainak büszkélkedve nevezzük, becsüljük meg Árpád nyelvét is, s annak virágoztatására a Magyar Muzsáknak már valahára egy illendő templomot állítsunk. Pesten Apr. 25-ikén 1815. Kulcsár István, — a M. Theatromnak Igazgatója.

Közli: P. *Szathmáry Károly.*

Halálra ítélt Okolicsányi Kristóf 1707 június 8-iki levele.

Okolicsányi Kristóf — leányágon ösrokonom — alábbi levelét közölni ohajtván, — e célból alig lelnék alkalmasb tért a jóírányú „*Hazánk*“-nál, melynek a régészeti körül tett fáradozásai valóban figyelemre méltók.

E levél által egyébiránt, nemzetünk történelme új adatokkal nem gazdagodik, de kulcsul szolgál ez egy tragikus végű férfi sajátos jelleméhez, — kinek hazaellenes szándékait a sors oly keményen megtorolta, — s alkalmat ad a Rákóczi korabeli ellenzék e vakmerő személyesítőjének benső világát, szilárd hitét, gyermeki vonzalmát s törhetlen lemondását sok részben áttekinteni. A levél ime következik:

„Kedves édes atyám uram és Asszonyom anyám! Mindenkoron holtomig ajánlottam fiúi alázatos engedelmességemet, az kit imé ezzel be is pecsételtem. De azt sajnálom, hogy magam kezeivel, sok sebeim miatt nem concludálhatom ezen leveletemet, hanem Ács Mihál lelkitanító Atiamal keletett iratattnom, és ultimum valet is vennem. Noha én Ónodi gyűlésre nem oly szándékkal Kegyelmetektől bucsúztam vala, hogy itt végezzem életemet, hanem szerencsésen innét vizzatérvén, jó egészségben láthattuk egymást, reménlettem.”

De megcsalatkoztam, mert koczka vakot hozott, és én e világon immár többé, testi szemeimmel testben nem láthattam Kegyelmeteket, az én Korporsómban letett testemet megláthatták, ha az Főlséges Feiedelem engedelmeből a Tott Prónay házhoz vitetik, sőt ha úgy sem láthatatnák Kegyelmetek, azon ne törődgyék, mert a Test valahova tétetik csak por, sár, hamu, földből jött és földben megyen. Hogy pedig nem természet szerint való hallállal életemet concludálom és végezem, azon se emésze se epesze magát, hiszen vannak példáink ez világon, sőt önnön maga az ur Jesus christus és az ő sz. apostoli Hóhérokkal öletetének, mel meleg példaival én is vigasztalom magamat. Ezen szomorú essett remintelenül történt rajtam 6 Junii Anno 1707. a mikor a sok

fegyver közt az Ország sátora előtt elestem, járula mindazonáltal a Felséges Feiedelem Gratiaja, hogy ott az helyen meg ne öllyenek, kihez képest legel-sőben szegény bűnös Lelkemről való gondom ott az helyben igaz penitentia tartásom után az én kegyelmes Istenemnek jóvoltából — az ő sz. Testével és szent vérével hűttömnök erősítésére és az örök üdvösségnek elnyeréséről való bizonyos vigasztalásomra, az honnét sátoromban vitetvén Arestomban tartattam és mivel hogy mint az Istenfélő Ezechiásnak megmondattott, hogy elrendelem az én házamat, mert meg kölletik halnom, ujobban Istennek szentelt lelkemet, a szent sáceramentommal elvén, megvigasztaltattam, imárron örömel és jó lelkiismerettel testemből lelkemet kibocsájtom, tudván hogy az Istennek — sz. angyali be viszik az örög nyugodalomban, Abraham kebelében az holnapi napon. Én pedig eddig való Kegyelmetek hozzám megmutatott Atyai és anyai jó voltát, Dajkalkodasat mivel hogy sem meg nem szolgálhattam, sem meg nem köszönhettem, az Úr Isten jutalmazza meg Kegyelmeteket. Az édes Feleségemet pedig Kegyelmetek édes Attiai protectiójában ajánlom, a ki énnékem igaz hűtvös társom vala, a kiben úgy gyönyörkegyik szintén Kegyelmetek, mint ha engemet látna és én érettem minden jót cselekedienek véle, a kitül is irás szerént való bucsot veszek.

Rakszai, Neczpalai és más egyéb akármely renden lévő Atiam fiait köszöntvén, nevemmel bucsot veszek ő Kegyelmeiktől, úgy a *Blatniczai* uraktól; is ő nagyságokat ő kegyelmeket követem, ha miben emberi gyarlóságtul viseltetvén bántottam, úgy szintén Kegyelmeteket is ha miben a Negyedik parancsolat ellen meg sértettem, alázatosan bucsánatot várok, és igaz Isten Országában elkészült lelkem Kivánságával ohaitom, és mivel itt ez árnyék hamus világban nem láthattuk egymást, láthassuk az fényes örök dicsőségben a Mennyei Társaságbéli örömben. Minthogy pedig Dávid Ferencz Inasom utolsó óráig mellettém fáradozt, éjjeli

és nappali fáradságát nem tiltotta, recomendalom, kérem is kegyelmeteket, öressen az Háztul el ne bocsássa Kegyelmetek. Immár többet nem irok, hanem én Istennek lelkeket, a ki menyből adta, ajánlom, Testemet pedig a földnek gyomrában eltemetni hagyom, Itéletnek napjára tudom feltá-

masztatik és lelkeket egyesülvén, örök dicsőségben bévezettetik. Datum ex Campo Körömiensi. Die 8. Juny anno 1707. Kegyelmeteknek Deputalt halalos Agyomon ippen holtig engedelmes véres kézzel subsribált Fia, Okolitsány Kristóf.

Közli: *Pap Gyula.*

A határörvidékiek házi életéről.

A határörvidékiek házi és családi életéről, reményem, örömmel olvasunk nem csak azért, hogy szomszédok érdekelni szoktak bennünket, s koránk népei közé tartoznak, de már csak azon indokból is, mivel hazánk egyik jeles írója oly dicsérelőleg beszélt felőlük. Őszintén megvallva, ez írónk ösztönzött is arra, nézzem meg, vajjon úgy van-e, mint ő mondja. Elutaztam megismerni az oly dicséret népet és házi életét. Ez utóbbiról egy pár szóban szólnék.

Hazánk nagyobb részében az a szokás — vagy ha nem nagyobb részében is, Dunántul bizonyosan tudom, — hogy midőn szülők figyermeküket vagy leányukat kiházasítják, a háztól távozva, külön családot iparkodnak képezni, külön háztartást vezetni; ellenben határörvidéki szomszédaink nemhogy elszélesztenék a háztól gyermekeiket, sőt nem ritkaság találni, midőn egy ház, egy szoba fala ad lakást a nagyapa, apa, fiu és unoka számos mellékágainak. Ez az egész család azután a házi ur (vagy mint a szláv tartományok nevezik: Goszpodár) háziapai hatalma alatt áll. Mindemellett az aggott öregek tanácsát még ezek is ki szokták kérni. — A Goszpodár mellett a ház dolgaira a házi asszony (Goszpodarica) ügyel fel. Az így egy családot alkotott ház oly szép, oly jó egyetértésben él, hogy patriarehális életüket a világ legműveltebb nemzete is irigyelhetné. — Pedig nálunk ennyien egy konyhában, egy szobában ritkán férnének össze. Az ifjak öregeiket tisztelik, engedélyek minden szavukra; mert szavuk parancs elöttük. Nálunk vajmi máskép van ez.

A Goszpodarica, mint mondtam, a házi dolgokra ügyel fel, az ő felügyelete alatt munkálkodnak a fiatalok. A mezei munkával és a baromtenyésztéssel a férfiak foglalkoznak; a határőri védelmet szinte ők teljesítik; azonban midőn fegyverre szólíttatnak, minden ebbeli teendőiket a Goszpodaricák veszik át. Benn a házban ők tisztogatnak — főznek, fonnak, szönek, varrnak, a bőrt is ők készítik ki, valamint nálunk a cserzők. A háziak mindenemü öltözékeit ők varrják. Slavoniában pedig minden Goszpodarica és leány természet kendert és lent, mely nemcsak maguknak, de a család minden

tagjának elegendő fehérruhát szolgáltat. Naponta teendőiket fel szokták osztani magok között — különösen a leányok. — Így mindegyikök tudja, melyik héten (mit redutschának hívnak), vagy ha többen vannak, melyik nap micsoda nemű foglalatosságot kell teljesítenie. A kin pedig az ilyen redutscha hete van, annak kell azután főzni, fejni, a házi állatot étetni stb. Előkelőbb családoknál a redutscha hetében leterítették az asztal azon leánykák kézi munkájával, kin ez a redutscha hete van. A lányok férjhez menetelőkkel jegy-ajándékot csak saját kézi munkáikból adnak. Tevékenységök a nőknek rendkívüli; minden idejüket szoros munkával töltik el; gyakran hallja az ember dicsérelőleg beszélni el, hogy némely anyák az uton, midőn a mezőre vagy a szőlőkbe mennek ki, — a tikkasztó forróságban szopós gyermekkel fejükön vagy kendőkbe burkolva hátukon, — eresztik gyalog orsóikon pókszálu fonalaikat. És mégis, ámbár oly ritka teremtsései ezek az ég urának, a határőri nők szent kötelességeiknek eleget téve, nem becsültetnek, nem tiszteltetnek férfiak által oly méltánylólag, mint nálunk, kik őket még a szél legyintésétől is féltjük.

A mily egyszerű a házak építési módja, ép olyan azok berendezése is. A nagy kályha a lakószobának legnagyobb részét elfoglalja. A többi üres helyet pedig magasan felvetett ágyak, melyek szalmazsákokkal, pokrócokkal, a tehetősebb családoknál tollal bélelt dunyhákkal vannak felmagasítva — töltik be. — A hol külön hálószoba van, abban csak a házi apa és házi anya bírnak ágygyal; zordon téli időben azonban a család többi tagjai is itt nyújtózzák át, ki a padkán, ki a földön, ki más egyében, hosszú éjjeleiket. Az asztalok, székek pedig a fal körül nagyon egyszerűek, Horvátország népeinél alacsonyok is. Szobáik falait fegyvereik, szentképeik (nagy számmal) fedik, melyeknek némi cífraságait csak pislogó mécesesök lobogó lángja tünteti szemünk elé. — A károlyvári és bánáti kerület lakóinál, valamint az oláhok közt, még így sincs, mert ezeknél ugyanazon egy fedél falai foglalják be az embereket úgy, mint teheneiket; egy szoba ad nyug- és menedékhelyet baromfiak,

sertések számára is, úgy hogy egyik sarokban a disznó, másokban az emberek; itt a tehén, amott a kamara. Ágyaik szalmából vannak, szénával fedve; de gyakran még ez is hiányzik, és az egész család a szoba földjén alussza boldog álmait.

Az egész nyáron át kevés ideig jön össze a család a szobában; az udvaron, a mezőn, az erdőn van öreg és ifju. Még a késő est is künn találja őket csillag világával sátoruk; alatt többnyire a ház előtti padokon gyűlnek össze „Dicsértessék“ köszöntésekkel, míg mások egykedvű „jó estét“ kívánnak egymásnak. Itt azután a barátságos méla hold vig dalokat esal ki a szerelmes leányok ajkairól. Bámulva hallgattam az ily leányok majd égbe röpködően vig, majd zokogva kesergő dalaikat. Nem csodálkoztam, hogy Fényes E. különösen a nőket kitűnő szépeknek tartotta, mert ők valóban azok; mind hangjuk, mind tekintetük bájos, földbe gyökerezve érzi lábait maga alatt a fiatal em-

ber. Különös szépség van a szerémmegyei és Pétervárad kerületi leányoknál. — Azt a kecsét, azt a magatartást, azt az emberekhez nyájasságot fel nem találni máshol, mint a kunyhók védangyalainál. — De mindezt hallani, látni kell, — midőn mindannyian a meleg szobába vonulnak, hol a szoba hősege, idegen előtt majdnem kiállhatatlannak tetszik. A férfiak a kályha mellé húzzák magukat, szájukban kedves pipájuk és oldaluknál a még kedvesebb csutora; melléjük húzzák magukat a nők, kiknek kezök itt is talál foglalatosságot. A felnőtt gyermekek a földön hevernek. Némelykor az aggok népök ős regéit, nagy és vitéz tetteit beszélnek, elbeszélnek a korokban történt eseményeket, ifju korukat, mit éltek át, mit láttak hon és idegen földön; reményeikről szeretnek különösen beszélni. Mindezt pedig a legnagyobb figyelemmel és áhítatos hittel hallgatják környezőik.

Ifjabb Patyi László.

Egy hét története.

— Junius 24. —

(VK.) A hét bő hét után jö a hét szűk hét. Eddig a bőség zavarában voltunk, s úgy jártunk gyakran, mint némely nő szokott egyik másik gazdag divatteremben: mivel a nagy választék sok holmiját el nem viheti mind, utójára is üres kézzel megy el; ezentul pedig hiába keressük, teremtenünk kell a történeteket. Semmiből valamit!

Máskor a holt idény sivatagán itt zöldelt, vagy sárgált legalább egy oáz: a nemzeti színház, melybe visszatértünk, mint télen át a szép napokban elfelejtett kandallóhoz; újra tapsoltunk vagy bíráltunk; adtunk egy-egy rózsát a primadonnának, egy-egy tövist az igazgatónak; áldoztunk a múzsáknak és gráciáknak, vagy mostuk a szerencsét, s telt a papír és az idő. De most ez se lesz. Még egy-két nap, s a színházat bezárják egy hónapra, művészei szerteszét vándorolnak, az operisták énekelnek Bécsben és a svábhegyi nyaralókban, a drámai tagok a vidék fogékony-ságában frissítik föl nagy világ-bágyadt kedélyüket; mennek egész társaságban — Szerdahelyi Kálmán igazgatása alatt, — s Pozsony, Sopron és Szombathely vegyes ajku lakosságát hódítják meg a magyar drámának; az igazgató pedig pihen a nyugalom hattyuvánkosán, nem háborgatja sem primadonna, kinek mindig fényes jellemz kell, sem fiatal drámairó, kinek dicsőség kell mielőbb, se journalista, kinek semmi se kell, a mi van, s minden kellene, a mi nincs. Most csend lesz, mindenki eltávozik.

A távozók közt van egy, ki nem tér vissza többé: Carina k. a. — Utójára „Lohengrin“ Elzáját és „Faust“ Margitját éneklé, nagy közönség előtt, s azon szivélyes kitüntetések között, melyeket egy derék művésznő megérdemel, midőn több évi kedves összeköttetés után bucsút vesz a közönségtől.

E fiatal énekesnő nem könnyen vívta ki sikerét, s úgy szólván lépésről lépésre hódította meg az általános rokonszenvet. Abban az időben, midőn ide jött, nagy harez folyt az igazgató ellen. Nemesak az igazgatóra néztek rossz szemmel, hanem azokra is, kiket akkoriban szerződtetett.

De Carina k. a. legyőzte a nehézségeket; legyőzte szorgalommal, kitartással s oly sikerrel melyet lehetlen volt el nem ösmerni. Folytonosan haladt szemünk előtt, s midőn Margitot kezdé énekelni, akkor már senki sem vonta kétségbe, hogy igazi művésznő. E mellett nagyon buzgó volt mindig, szives részvevő minden jótékony hangversenyben, áldozatkész s a magán életben szerény és megnyerő. És a mint megszerette őt a közönség, úgy szerette meg ő is a magyar közönséget. Hogy mégis időközben vált meg a nemzeti színháztól: annak oka egyedül az lehet, hogy a művészek szeme főkép a jövőn függ, s az emelkedés vágya legerősebben ég szivükben.

Ha szomorú is, be kell vallanunk, hogy a mi színházunk alig esik a világkritika körébe, noha elég kitűnőt adott már a világnak; nincs is oly

anyagi helyzetben, — mert kicsi és nem lehetnek nagy folyó bevételei, — hogy az erőket úgy díjazhassa, mint a világvárosok; ekkép a kifejlett operai erők tőlünk rendesen szárnyra kelnek, nyugat felé, hol rájuk melegebb égélj mosolyog. Csúpn a dráma tagjai azok, kiknek „itt élni, halni kell,“ s valószínűleg ez ide gyökerezett állandóságuk az, mely miatt kellő figyelemben — alig részesülnek.

Mindnyájan érezzük a veszteséget, melyet Carina k. a. eltávozása okoz; de sokkal természetesebbnek találjuk, semhogy kárhoztatnunk lehetne. Az igazgatóság is, midőn feloldozá kötelezettségétől, valószínűleg, carrierre-jét vette tekintetbe. Udvariasabb volt, mint önző. Hogy jól tette-e: akkor fogjuk megmondhatni, ha látjuk, mily erővel vagy erőkkal tölti be a megürült helyet! De annyit előre is mondhatunk, hogy Elza, Margit, Fidelio, Borgia Lucrezia, és oly sok drámai szerep, melyeket Carina k. a. művészileg ábrázolt és énekelt, oly erőket kívánnak, minőket a mostani személyzetben hiába keresünk.

A művészetben is fokozatosan kell nőni; egy nap nem nő fel senki. A mostani fiatal énekesnők, (kivált Nesweda k. a.) kitünő tag lehet évek múlva, de a színház megnyílik egy hónap múlva.

Óhajtjuk és várjuk a meglepetést; addig hallgatnunk kell.

Most pedig szíves búcsúszóval fordulunk Carina kisasszony felé, ki sajátlag most kezdi meg világ pályáját, melyen koszorúkat óhajtunk számára. Nálunk kedves emléket hagy, s tiszteletünket viszi el.

A mig Pesten a magyar műzsa egy havi „silenciumot“ kap, — a mi, nő lévén, nagyobb baj lehet neki, mint a zöldért lihegő közönségnek, — oda át a budai népszínházban egyre pezsdül az élet.

Molnár lobogójának erős vonzereje van. Már is nagy, egész a félelemig nagy személyzet — köztük sok ügyes tag — és néhány fiatal tehetséges drámairó állnak alatia. A közönség is szívesen jár e helyre, hol sok buzgalmat lát és örömet mulat. Molnár gőzerővel buzgólkodik s ez a legjobb, mert a színház mindenütt fejtől elevenedik. Szakadatlanul próbál, tanít, játszik, rendez, s noha rögtönözve, már is oly előadásokat mutatott be, hogy a közönség elismeréssel beszél róla, s dícséri változatos játérendjét, saját szereplését, Bogyó eredeti népdalait, Kocsisovszky Borsca és Boer Emma k. a. kellemes alakjait, Némethi Irma szavolatát, néhány vidor fiatal színész ügyességét stb. A fő az, hogy tagjainak jókedvük van, s a jókedv a szinpadról mindig elragad a nézőtérre is.

A népszínházban ezúttal korántsem az operette

uralkodik, hanem inkább az eredeti dráma. A budai színikört is egy új történeti színműved nyitják meg: Rákosi Jenőnek „A szent korona varázsa“ című drámájával, mely Imre és Endre királyok viszályát választotta hálás tárgyul.

E mellett a népszínház érdekes és tanulságos „szemrehányások“ színhelye is leend. Játszik benne Vasuzilievics Bognár Adél asszony, kibem meg fogjuk látni, hogy a nemzeti színház mily drámai képességet mellőzött. Színre kerülnek tán Északi Károly azon vigjátékai is, melyek a nemzeti színháznak szintén nem kellettek, noha jobbak voltak, mint a mik akkoriban kellettek.

Szóval, mire eljő az ősz, s a budai színikör öszszeszedtetja a személyzetet, érdekes estékre számolhatunk abban az épületben, melynek némasága sokáig fájt nekünk.

S addig?

Addig oly kevés élvezete lesz a pestieknek, hogy a budai színikörbe is át fognak járni — az unalom elől.

Ide át valószínű apály következik. Se színház, se képviselőház. A honatyák már e héten oszlanak, s kipihenik vitáik fáradsalmait. Az utósó heves vita a honvédségélyzés módja fölött folyt, s e vitában a megbántódás — midőn a kormányt „ingadozónak“ nevezték — gr. Andrássy Gyulát egyszerre a legerélyesebb szónokká tette, holott eddig a méléző beszélők egyike volt.

Ez úgy a kormány óhajta szerint dőlt el; s jól esett hallanunk az elismeréseket, melyeket jobbról balról fűztek a „honvéd“ név köré. Mindig dícsősége lesz e név a magyar történetnek. Gróf Keglevich Béla szívéből kiáltott föl, hogy aranyba szeretne foglalni valamennyi jó honvédet, s hogy ez nem csak pusztaszó volt nála, megmutatá azzal, hogy kétezer forintot irt alá a segélyezésre. Két amnyit, mint a miniszterelnök.

A két párt különben egyiránt kívánja segélyezni a honvédeket, s csak a módban tértek el. Egyik országos segélyzést kívánt, mely végre is köteles adó lett volna olyanokra nézve is, kik — más ajkuak lévén — nem örömet fizetnék, másik adakozást, mely a tisztelet önkéntes adója.

Nem kívánjuk vitatni, melyik a jobb mód, (politikuskok eléggé megvitatták,) mi csak azt tudjuk, hogy régi sebek vannak, melyek sok szomorú év óta várják a gyógybalzsamot, s mivel ez a gyógybalzsam meglesz, sokkal inkább örvendünk rajta, semhogy azt fessegetnők: mint hozták létre.

Mindenesetre nemes szívek elismerése szülte, s ez az, a miért büszkén fogadhatja el a legmagasb önértzet is.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

— (A párisi tárlaton) Angolország nem egyes művekkel, hanem gyűjteménnyel képviselteti könyvészetét. E gyűjteményből kiténik, hogy ott 1866-ban 184 kiadó 4752 kötet könyvet adott ki, mely számból Londonra 4009 kötet és 133 kiadó esik; 3400 új mű, a többi ismételt kiadás. Az árakra nézve az tűnik ki, hogy a ki az 1866-ban megjelent angol könyveket mind meg akarta szerezni, 15 ezer forintot kellett kiadnia. — E tárlaton az Omnibus nevű vendéglőben egyre-másra minden nap 20 mázsa marha, 4 mázsa bornyu, 12 m. ürühús, 120 tyúk, 40 sonka, 4 m. savanyu káposzta, 240 m. kenyér s 7000 palack bor fogy el. Tudni kell pedig, hogy az Omnibus szegény erszényekhez mért intézet.

— (Expeditió Livingstone fölkeresésére.) A londoni földrajzi társulat buzgó törekvéseinek sikerült végre az angol kormányt egy expeditió kiküldésére bírni, a mely biztos tudomást szerezzen a szerencsétlen utazónak sorsa felől. Ezen expeditió vezetésével Livingstone egykori utitársa, Young van megbízva, s a többi résztvevők is oly férfiak, kik eléggé ismerősek ama tájak viszonyaival. Egy folyó hó 11 én kelt angol tudósítás szerint Chatam-ben már dolgoznak azon hajócskán, a melyet az expeditió Afrika folyamain használni fog. Az egész jármű $\frac{1}{16}$ hüv. vastagságú, mintegy két láb hosszú acéllemezekből állittatik össze, a mely lemezek legnehezebbje sem nyom többet 40 fontnál, úgy hogy az egyes darabokat könnyen fogják a négerék szárazon hordozhatni s a hely színén azokból csekély fáradsággal össze lehet szerkeszteni a járművet, melynek sajtó szerű tervénél, főleg az expeditió főnöke, a tapasztalt Young eszméi valának irányadók. A munka oly gyorsan foly, hogy azt még e hó folytán bevégezhetni reménylik. Értesülésünk szerint június 10-én indul ki a társaság Londonból Afrika déli csucsa felé, s onnan a Zambési folyóhoz. A Zambési és Shiré folyását követve, a Nyassa-tó felső részéhez fognak érni, hol valószínűleg értesülnek arról, vajjon csakugyan meghalt-e Livingstone, vagy pedig tovább folytatá útját Tazenda és a Tanganyika-tó felé. Ezen utazás eredményéről szintén értesíteni fogja e lapok olvasóit.

Molnár A.

— (A majomfejű ember.) Párisban, a St. Germain külváros legszélsőbb végén egy sajtóságosan épített ház áll, melyet általában a titokteljes épületnek neveznek, miután ablakai zárva vannak.

Oly személyek lakták, kiket sohasem lehetett látni. Még a szolgák sem jutottak el sohasem uraságukhoz. Ez egy öreg hölgy s fiából állott. Nem régebiben, mint most utólagosan kitént, az anya fiának hálótermébe lépett séletlenül találta ágyában. Az elrendelt vizsgálat kideríté, hogy itt nem történt büntény, hanem az illető szélhűdés folytán halt meg. S most kiderült a titkos ház [rejtélye is. D. Auj. . . grófnő 1820-ban Páris legszebb s legkiválóbb hölgyei közé tartozott. Kora ifjúságától fogva szenvedélyes előszeretettel viseltetett a majmok iránt. Órákon át nézte, a mint a majmok mindenféle bohóskodást visznek végbe s kedélyesen kacagott rajtuk. 1821-ben áprilban a grófnő fiugyermeket szült, kinek feje tökéletesen hasonló volt a majomfejhez. Az anyát mély bubánat fogta el, az apa buskomorságba esett s egy évvel rá megölte magát. A grófnő erre fiával ama rejtélyes házba vonult vissza, hol egyedül fia neveltetésének élt. A gyermekből igen művelt, értelmes s jó megtermett férfiú lett; de az a fej! A társaságban csak rövid ideig forgolódott s már is lehetetlennek érezte helyzetét. Ismét visszavonult anyjával a titokteljes házba. Itt csak néhány kitűnő tudóst s orvosát fogadta el, kikkel folytosan a tudományokkal foglalkozott. Egyedül ezeknek élt. Tükör nem volt a házban, mert egyszer, a mint magát tükörben meglátta, szörnyen megijedt. A házat csak éjjel hagyta el, hogy rövid sétákat tegyen. A halál végre megmenté a kinos élettől.

— (Az északamerikai nyugdíjas honvédek,) vagyis a mult polgárháboru folytán nyugdíjazott harcosok száma 126,722, és nyugdíjuk 68 millió forintra rug.

K é p t a l á n y.

(Megfejtése a 28-dik számban lesz.)

— A 25-dik számban közlött képtalány értelme ez: „Szatmár-Németi.”

Előfizetési feltételek a

„HAZÁNK S KÜLFÖLD” legolcsóbb képes hetilapra.

A jövő évnegyed elején következő, minden magyar előtt érdekes művek kiadását kezdjük meg, ugymint:

Gr. Guyon Rikárd magyar tábornok (később Khursid basa) életrátát, melyek kéziratát Párisból már szerencsések voltunk megkapni;

Berzenczey Lászlónak, ezen, az egész világot megutazott nevezetes erdélyi származottunknak életrátát s memoirejait érdekesb részeit;

Bencze Mihálynak, a poroszországi magyar legió főhadnagyának eredeti okmányok kíséretében vezetett naplóját, a múlt évi osztrák-porosz háboru idejéből, s a magyar legiónak Trencsénbe betörését.

1848—1849-dikei forradalmunk eseményeiből nem igen ismert részleteket;

Görgey Arthurról a legkitünőbb magyar és külföldi írók által közrebocsátott jellemzéseket;

a mostani pápa IX. Pius ő szentsége délamerikai utazása leírását, (melyet akkor tön, midőn még a gróf Maffei nevet viselte,) igen pompás képekkel.

Ugyanezen évnegyedi folyamán legragyogóbb tollú beszély- és regényírónktól, *Jókai Mórtól, ismét egy conzó elbeszélést adunk.*

1867-diki minden egész éves előfizetőinket ez évben ismét új és kedves meglepetésben fogjuk részesíteni, (csupán a 30 krnyi bélyeg- és csomagolási díj beküldéséért.)

Ez évi színes nyomású műlapunk, t. i. „*Hunyady László végbúcsúját*” ábrázolja, mely kivitelére nézve az osztatlan tetszésben részesült „*Zrinyi és Frangepán utolsó találkozása*” című műlapunknál is szebb lesz, s melynek Bencze úr Gyula által készített *eredetije, jelenleg a párisi világiállításon pompázik.*

A jelen évben új előfizetőink a lapok által annyira dicsért 1865-iki „*Dobozi*” és 1866-ki „*Zrinyi és Frangepán*” című képeinket *kedvezményből, egyszerre megrendelve 2 forint 30 krért*, bármelyiket külön megrendelve 1 ft 30 krért kapják meg, mely összegbe a csomagolási díj és bélyegilleték is belé van számítva.

Előfizetési feltételek:

Egész évre . . . . . 6 ft. | Julustól octoberig negyedévre . . . 1 ft 50 kr.
Félévre (juliustól—decemberig) . . . 3 „ | — Az idei műmelléklet csomagolási díja 30 „

Előfizetési felhívás a

„HETI POSTA”

című politikai hetilapra.

(Megkapják az előfizetők minden vasárnap.)

Igen olcsó, igen érthetőleg írt és igen tartalmas szabadelvű politikai ujságot hozni létre volt célunk, midőn a „*Heti Postát*” megindítottuk, s e hármasként köszönhetjük, miként a magyar miniszteriummal ogyszerre életbe lépett lapok közül a miénk dicsekedhetik legtöbb előfizetővel.

„*Tárca*” című rovatunkban, minden számban mulattató, szív- és olmeképző és hasznos ismereteket terjeztő cikkeket a legjobb írőktől oly számban közlünk, hogy azok évenként 6—8 kötetet megtöltenének, s így maga ezen rovat, melyben olvasóinknak lassanként kis házi könyvtárt szándékozunk nyújtani — föler e lap egész évi árával.

Különös kedvezményül júliusi első számunk mellett minden előfizetőnknek *ingyen egy díszes koronázási emléklapot fogunk küldeni*, mely a nemzet ő szent ünnepeinek legnevezeteseb jeleneteit pompás képekben örökíti meg, melyek *a király koronázatalása, az esküfétel, a kardvágás, a locogok felavatása, a királyné koronázatalása, a díszmenet s a bandertumok.*

Előfizetési feltételek:

Julustól—októberig negyedévre 1 ft. — Félévre juliustól—decemberig 2 ft. — Egész évre 4 ft.

A t. gyűjtők minden egyszerre beküldött tíz előfizetés után egy ingyen példányban részesülnek.

Szokoly Viktor.

szerkesztő.

Emich Gusztáv akad. nyomdász,

kiadó. (Barátok tere 7. sz.)

Mai számunkhoz vannak mellékelve: A „*Hazánk s a Külföld*” fél évi Tartalomjegyzéke. —
Előfizetési felhívás a „*Fővárosi Lapok*” című napilapra. — A „*Regelő*” előfizetési felhívása.

R
1966